

Печелят ли България и Румъния от това, че през 2014 г няма да са нови?

Брюксел предложи новите вероуа за еврофондовете. Става въпрос за идеята страните, които изпитват финансови трудности, да могат да съфинансират с по-малка част еврофондите си проекти. Тоест, ако Гърция строи път, 90% от парите да идват от ЕС, а едва 10% от Атина (за сравнение - в България процентът е 20%). Според София това възнагражда страните, които са водили неблагоприятна политика. Това е един от първите залпове от започващите сериозни преговори за бъдещата финансова рамка на ЕС за периода 2014 - 2020 г. И показва колко сложни и понякога напрегнати ще бъдат разговорите по тях.

Например България няма да изгуби нищо, ако Гърция получи по-голяма финансова инжекция и се възстанови по-бързо. Освен това парите за проблемните страни не нарастват, те просто могат да ги ползват, без да ангажират средства от собствените си (вече изтънели докрай) бюджети. Идеята на София, която може да развява гордо поне финансовата си дисциплина тези дни, явно е да издейства повече стимули за икономиките, които спазват правилата.

А замисълът на комисията е да се погрижи за изпълнението на стратегията „Европа 2020“. Да се мисли за след девет години в съюз, който Гърция клати като влакче на ужасите, и с еврозона, която не знае с колко членки ще посрещне новата година, изглежда нелепо. Но не е. Целта на стратегията е онова, което в кризата остава на заден план - наистина да помогне на евро-

пейските икономики да станат по-конкурентоспособни (нещо, което предишната стратегия „Европа 2010“ не успя да постигне).

Конкретните предложения на ЕК за промени в политиката по

нила, че е по-добре да се ръководят не от отделните държави, а от Брюксел.

Преговорите по новите предложения се очаква да са доста тежки. Първо, защото целият

бюджет на общността ще бъде обект на критики от богатите страни, второ - защото обемът на кохезионната политика също е под въпрос. С оглед на това, което се случва в Южна Европа и по периферията, не е изненадващо защо страни като Германия и Холандия смятат досегашния начин на харчене за провален и търсят повече резултат за парите си.

България има засега

МНОГО ВЪПРОСИ И МАЛКО ОТГОВОРИ

тъй като се движи зад ледоразбивача Полша, която е флагман на новите страни членки, София успя да постигне първата си цел: да няма намаляване на тавана на помощта. ЕК искаше да отпусне по-малко средства, тъй като „страните не усвояват достатъчно“, но в крайна сметка отстъпи. Следващата битка ще бъде за нивото на съфинансиране, което всеки национален бюджет отпуска. Той към момента за България е около 20%, а предложенията от Брюксел са за 30%, с мотива че през 2014 г. България, Румъния и остана-

лите от Централна и Източна Европа вече няма да са „нови“ в ЕС.

Българското правителство не е съгласно и с идеята за 5% от всички структурни фондове да бъдат отделивани като награда за отличниците при справянето с целите. В позицията, формулирана преди началото на срещите, се казва, че, тъй като различните държави са на различен етап от развитието си и имат различен капацитет, това ще облагодетелства старите членки. Според нея през 2016 г., когато трябва да започне оценяването на изпълнените цели, ще е твърде рано. С други думи, България се опасява, че няма да се справи със заложените цели, както това правят по-добре подготвените страни - разбираемо притеснение с оглед на първия програмнен период.

Още по-разбираемо е притеснението, като се има предвид начинът, по който страните вече ще се договарят с комисията. Това ще става чрез двустранни договори, в които ще бъдат заложиени т.нар. условности. Една от тези условности ще бъде макроикономическата стабилност - ако бюджетният дефицит надхвърли 3%, е възможно парите да бъдат спирани. Други условности ще бъдат конкретните измерители за напредък. Например във водния сектор България ще има заложиени показатели, които ще трябва да постигне, ако иска да не бъде наказана. Същото почти със сигурност ще има в областите здравеопазване и жп транспорт.

Това, изглежда, е една от

причините София да смята санкциите за лош подход. „Стратегията 2020 е в компетенциите на централно ниво, а спирането на средства ще засегне предимно местните власти“, се казва в българската позиция. Вместо това България предлага стимули на ниво държава, а не на ниво съюз, в случай на изпълнение на показателите.

Този диалог ще се точи още поне година, но засега

БЪЛГАРИЯ ИЗОСТАВА

и няма ясни показатели, които да предложи за изпълнение в следващия период. Хубавото е, че парите и правилата ще търпят опростяване: комисията иска да уеднакви регламентите и системите за контрол, за да не се налага да контролира 455 различни програми, както досега. Ще се позволява комбинирането на програми и фондове за постигането на целите. „България и малка Словения бяха единствените, които не отделиха столиците си в обособени програми“, казва Любов Панайотова - директор на Европейския институт. Тя твърди дори, че освен София може да бъдат обособени Черногорията и Дунавската низина, които също имат специфики и могат да бъдат в отделна програма.

Лошото е, че парите за нещата, от които България като изоставаща има нужда, намаляват. Тъй като поне половината ще бъдат разпределени в изпълнението на целите на Европа 2020 г., средствата, предвидени за базисна инфраструктура например, може и да не задоволят амбициите на правителството.

По Евробарометър

Ролята на НАТО в Либия и Северна Африка

От стр. 1

Основните причини, довели до избухването на арабската пролет, се крият в множеството политически и социално-икономически проблеми, характерни за повечето страни като:

- Диктаторски режими
- Ограничени права и свободи на гражданите
- Цензура върху печата и словото
- Отсъствие на ефективна опозиция
- Нисък стандарт на живот
- Разрастваща се бедност
- Високо ниво на корупция
- Сибно изразено неравенство между бедни и богати
- Противопоставяне на племенна и религиозна основа
- Голяма безработица - над 20%, особено сред младежта, която в отделни страни съставлява до 70% от населението.

Главен мотив за действията на участниците в арабската пролет е желанието да получат достъп до материални блага и да живеят в демократично общество. Дългосрочните им цели остават не добре изяснени за обществеността.

Определящите фактори за разрастването на тези кризи бяха свързани с нарастващото напрежение, породено от противопоставянето и отхвърлянето на дългогодишното тоталитарно управление на страните в региона. Събитията в Северна Африка се характеризираха с един общ каскаден ефект на доминант - на нарастване на дестабилизацията. Едновременно кризисните процеси се отличават със собствени специфични особености и динамика в резултат на различни политически, икономически, етнически и религиозни фактори, а също и подходи, насочени към промяна на статуквото. Непосредствените поводи за избухването на кризите в отделните страни обикновено бяха свързани с характерните за авторитарните режими прояви на грубо ограничаване и дори потъп-

кване на политически, икономически и религиозни права и свободи на гражданите, високи нива на корупция. Безспорно трудните социално-икономически обстоятелства заедно с политическото подтисничество, липсата на свобода и ширещата се навсякъде корупция са основни движещи сили за случилото се. Трагичното в случая беше, че някои правителства в района отговориха на повика за промяна с използване на военна сила срещу цивилното население, което доведе до репресии и кръвопролития. В Либия режимът на Кадафи брутално и систематично атакуваше собственото си население и открито заявяваше решимостта си да потопи в кръв протестите.

В отговор на резолюция на Съвета за сигурност №1973, която разреши използването на всички мерки за защита на цивилното население и за противодействие на влошената обстановка в Либия, на 18 март 2011 г. коалиция от държави, видена от САЩ, Франция, Великобритания предприе операция „Одисей даун“ за налагане на забранени за полети зони и нанасяне на удари по силите на режима, застрашаващ гражданското население. Фактически Алиансът започна кампанията под кодовото име „Обединен защитник“ на 23 март т. г. Тя се състои от две операции: първата - операция на НАТО по налагане на оръжейно ембарго, и втората - операция по налагане на забранената за полети зона и защита на цивилното население и населените места в Либия от атака. Основната цел на операцията по налагане на оръжейното ембарго беше недопускане на навлизане на оръжие, боеприпаси, военни части и наемници на територията на Либия. В нея участваха 12 държави, сред които и България, Белгия, Канада, Франция, Гърция, Италия, Холандия, Испания, Румъния, Турция, Великобритания и САЩ. През различните етапи на операцията задачи

те се изпълняват с различни военни средства като: фрегати, разушители, подводници, самолетоносачи, морска патрулна авиация и др. Във върховата фаза на операцията в нея участват 21 военноморски средства. По време на операцията - до 21 октомври, са разпитани и опознати 3130 кораба, а 11 кораба са отклонени, тъй като представляват риск.

Операцията по налагане на забранената за полети зона и защитата на цивилното население започва фактически на 31 март 2011 г., когато НАТО пое изцяло командването на военните полети над Либия. Целта е да бъдат защитено цивилното население от нападения като бе затворено въздушното пространство на страната и бе предотвратено използването на въоръжените сили на режима за атакуване на мирното население. В операцията със сили и средства участват 16 държави: Белгия, Канада, Дания, Франция, Гърция, Италия, Йордания, Холандия, Норвегия, Катар, Испания, Швеция, Турция, Обединените арабски емирства, Великобритания и САЩ. Във върховата фаза на операцията участват над 260 самолета, вертолета, безпилотни средства и системи за въздушно наблюдение. По време на полетите са унищожени над 5 900 военни цели, включително над 400 артилерийски системи и ракети, над 600 танка и бронирани машини, както и над 450 пултове за управление. Ударите се нанасят изключително точно, за да се избягват жертви сред мирното население. Общото ръководство на операцията се осъществява от Неапол. На базата на направената пре-

ценка на 31 март 2011 г. Министерският съвет на България с решение 207 разреши участието на един кораб - клас фрегатата А41 „Дръзки“ с включена група за специални операции до 12 военносслужещи и екипаж още до 160 души за участие в операцията на НАТО „Обединен защитник“ в подкрепа на оръжейното ембарго срещу Либия без национални ограничения. (В залата на конфе-

Фрегатата „Дръзки“

ренцията в София бе и командирът на фрегатата „Дръзки“ капитан втори ранг Банчо Банчев).

За времето на участието си в операцията - от 31 март до 1 май - фрегатата проплава безаварийно около 8000 морски мили. През това време се извършва: контрол на корабоплаването, проверка и задържане на плавателни съдове, защита на кораба, включително действия при самозащита и координиране на действията с обединеното командване в Неапол. Участието на българската фрегатата беше високо оценено от командването на НАТО.

В края на м. юни политикоевропейното ръководство на Алианса реши операцията да бъде продължена с още 90 дни. Българското участие в операцията продължи с 5 военносслужещи, назначени на длъжности в щабовете на командванията на операцията. Така България демонстрира своята съп-

ричастност с водената от НАТО политика и се показва като надежден партньор.

Какво следва оттук нататък? НАТО няма да има водеща роля в постконфликт в Либия. Основната тежест по установяването на ред, законност и справедливост в страната следва да се поеме от международната общност и от самото либийско правителство. Основен момент в изграждането на демократично либийско общество е своевременното организиране на реформи във военната сфера. Ето защо изграждането на модерни, ефективни, верни на законите военни органи, които следва да бъдат основен приоритет не само на Либия, а и на другите страни в региона - а това е зона, където НАТО има необходимия опит и капацитет и може да окаже съществена помощ. Разбира се, че всеки вариант за военна помощ от страна на НАТО ще бъде анализиран и съобразен с действията на други участници - както от Европейския съюз, така и на ООН. Нормално е той да бъде развит на базата на конкретни искания на всяка една от страните в района и на близко взаимодействие с тях. Разбира се военните органи на НАТО са готови да дадат своя военен съвет по всички въпроси, засягащи сигурността и отбраната. Основният акцент ще бъде върху ангажирането на партньорите, като може да продължи търсенето на поддръжници извън сега установените рамки. Главна цел е запазването на мира и стабилността в района, последвана от икономическо развитие и просперитет.

Опитът от участието в различни конфликти и кризи през последните години показва, че НАТО е в състояние да подпомогне региона на Северна Африка и Либия, но стабилността и просперитетът не могат да бъдат наложени отъвън. Те могат да бъдат изградени от местните жители, подпомогнати от съответните международни институции.